

Київський університет імені Бориса Грінченка
Кафедра початкової освіти та методик гуманітарних дисциплін

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Проректор

з науково-методичної та навчальної роботи

_____ О.Б. Жильцов

“ _____ ” _____ 2014 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

1.1 НП Психолого-педагогічні основи навчання у початковій школі (інтегрований курс): українська мова

спеціальність 8.01010201 «Початкова освіта»

Педагогічний інститут

Київ – 2014 рік

Психолого-педагогічні основи навчання у початковій школі (інтегрований курс): української мови: роб. навч. прогр. [для студ. спеціальності 8.01010201 «Початкова освіта»] / уклад. С.Г. Дубовик, Л.А. Порядченко. – Київський університет імені Бориса Грінченка, 2014. - 23 с.

Розробники:

Дубовик Світлана Григоріївна, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри початкової освіти та методик гуманітарних дисциплін Педагогічного інституту Київського університету імені Бориса Грінченка;

Порядченко Леся Анатоліївна, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри початкової освіти та методик гуманітарних дисциплін Педагогічного інституту Київського університету імені Бориса Грінченка.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри початкової освіти та методик гуманітарних дисциплін

Протокол № 1 від 03 вересня 2014 року

Завідувач кафедри початкової освіти та методик
гуманітарних дисциплін
С.М. Мартиненко

Заступник директора
з науково-методичної та навчальної роботи
М.А. Машовець

Зміст

Пояснювальна записка.....	5
Структура програми навчальної дисципліни	
I. Опис предмет навчальної дисципліни.....	7
II. Тематичний план.....	8
III. Програма	
Змістовий модуль I. Теоретичні основи навчання мовленнєвої діяльності на уроках української мови.....	9
Змістовий модуль II. Формування у молодших школярів умінь мовленнєвої діяльності.....	10
IV. Навчально-методична карта дисципліни.....	12
V. План семінарських занять.....	13
VI. Завдання для самостійної роботи	15
VII. Індивідуальна науково-дослідницька робота	17
VIII. Система поточного та підсумкового контролю.....	19
IX. Методи навчання.....	22
X. Методичне забезпечення курсу.....	22
XI. Рекомендована література.....	23

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Робоча програма «Психолого-педагогічні основи навчання у початковій школі (інтегрований курс): української мови» є нормативним документом Київського університету імені Бориса Грінченка, який розроблено на кафедрі початкової освіти та методик гуманітарних дисциплін на основі освітньо-професійної програми для спеціальності 8.01010201 «Початкова освіта».

Робочу навчальну програму укладено згідно з вимогами кредитно-модульної системи організації навчання. Програмою визначено обсяг знань, якими повинен оволодіти студент відповідно до вимог освітньо-кваліфікаційної характеристики, алгоритму вивчення навчального матеріалу дисципліни «Психолого-педагогічні основи навчання у початковій школі (інтегрований курс): української мови», необхідне забезпечення, складники та технологію оцінювання навчальних досягнень студентів.

«Психолого-педагогічні основи навчання у початковій школі (інтегрований курс): української мови» є складовою частиною дисциплін психолого-педагогічного циклу нормативного блоку. Її вивчення передбачає розв'язання низки **завдань**, а саме: оволодіння студентами системою знань про психолого-педагогічні основи формування вмінь мовленнєвої діяльності, професійна підготовка висококваліфікованих і конкурентоспроможних фахівців у галузі освіти відповідно до вітчизняних та європейських стандартів.

Мета курсу – розкрити психолого-педагогічні особливості формування вмінь мовленнєвої діяльності молодших школярів і на цій основі підготувати студентів до викладання у школі.

Завдання курсу :

- аналіз психологічних, лінгвістичних і педагогічних основ навчання рідної мови;
- ознайомлення зі змістом та основними напрямками навчання мовленнєвої діяльності в початковій школі;
- вивчення, аналіз та узагальнення результатів сучасних досліджень лінгвістів та методистів щодо формування у молодших школярів умінь аудіювання, говоріння, читання, письма на уроках української мови;
- розробка методів, прийомів та засобів навчання мовленнєвої діяльності.

У процесі вивчення курсу важливо зосередити увагу на *засвоєнні знань* із таких питань: психологічні та лінгвістичні основи, методичні принципи навчання рідної мови, поняття про мову і мовлення, мову і мислення, функції мовлення, види мовленнєвої діяльності, культуру мовлення, лінгвістику тексту.

Під час семінарських та індивідуальних занять, самостійної роботи студенти набувають таких *умінь та навичок*:

1. Аналізувати зміст програмового матеріалу з рідної мови в початковій школі.

2. Планувати роботу над формуванням умінь мовленнєвої діяльності на уроках української мови з урахуванням психологічних та педагогічних вимог.
3. Опрацьовувати інформаційні джерела з психології, лінгвістики та методики навчання мовленнєвої діяльності.
4. Систематизувати процес роботи з формуванням мовленнєвої діяльності.
5. Розробляти методи, прийоми і засоби навчання аудіювання, письма, говоріння і читання.
6. Здійснювати методичний аналіз форм, методів і прийомів формування мовленнєвих умінь.

Кількість годин, відведених за навчальним планом на вивчення дисципліни становить 72 години (2 кредити ECTS), із них: 28 аудиторних (лекцій – 12 год., семінарських занять – 12 год., індивідуальних – 4 год.) на самостійну роботу виділено 40 годин, МКР – 4 год.

Вивчення навчальної дисципліни завершуються заліком.

СТРУКТУРА ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

I. ОПИС ПРЕДМЕТА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Предмет – процес навчання і застосування студентами теоретичних засад формування мовленнєвих умінь в учнів початкових класів сучасної школи

Курс V	Напря́м, спеціальність, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
<p>Кількість кредитів, відповідних ECTS: <i>2 кредити</i></p> <p>Змістові модулі: <i>2 модулі</i></p> <p>Загальний обсяг дисципліни (години): <i>72 години</i></p>	<p>Галузь знань <i>0101 Педагогічна освіта</i></p> <p>Шифр та назва спеціальності <i>8.01010201 «Початкова освіта»</i></p> <p>Освітньо-кваліфікаційний рівень <i>«магістр»</i></p>	<p>Нормативна</p> <p>Рік підготовки: 5</p> <p>Семестр: 9</p> <p>Аудиторні заняття: 28 годин, <i>із них:</i></p> <p>Лекції (теоретична підготовка): 12 год.</p> <p>Семінарські заняття: 12 год.</p> <p>Індивідуальні заняття: 4 год.</p> <p>Самостійна робота: 40 год.</p> <p>Модульний контроль: 4 год.</p> <p>Консультації: 4 год.</p> <p>Вид контролю: залік</p>

II. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

№ з/п	Назви теоретичних розділів	Кількість годин						
		Разом	Аудиторних	Лекцій	Семинарських	Індивідуальна робота	Самостійна робота	Модульний контроль
Змістовий модуль I.								
ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ НАВЧАННЯ МОВЛЕННЕВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ								
1	Вступ. Психолінгвістичні основи навчання мовленнєвої діяльності дітей молодшого шкільного віку			2			8	
2	Методичні принципи, зміст, напрями роботи з розвитку вмінь мовленнєвої діяльності на уроках української мови			2	2	1	6	
3	Знання про текст як систему орієнтирів у побудові власних висловлювань учнів			2	2	1	6	2
Разом		36	12	6	4	2	20	2
Змістовий модуль II								
ФОРМУВАННЯ У МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ УМІНЬ МОВЛЕННЕВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ								
3	Формування у молодших школярів рецептивних видів мовленнєвої діяльності (аудіювання, читання)			2	4	1	10	
4	Робота над продуктивними видами мовленнєвої діяльності (говоріння, письмо)			4	4	1	10	2
Разом		36	16	6	8	2	20	2
Разом за навчальним планом		72	28	12	12	4	40	4

III. ПРОГРАМА

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ I

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ НАВЧАННЯ МОВЛЕННЄВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Лекція 1. Психолінгвістичні основи навчання мовленнєвої діяльності дітей молодшого шкільного віку – 2 год.

Вступ. Основні психологічні процеси розвитку мовлення. Мовленнєва діяльність як сукупність психофізичних дій людини. Види мовленнєвої діяльності. Передумови засвоєння мовленнєвих знань та формування мовленнєвих умінь. Мотиви навчання мовленнєвої діяльності.

Поняття про мову і мовлення. Мовлення і мислення. Роль мисленнєвої діяльності у навчанні рідної мови. Функції мовлення. Структура мовленнєвого висловлювання. Культура мовлення.

Основні поняття теми: мовленнєва діяльність, структура мовленнєвого висловлювання, види мовленнєвої діяльності (слухання, говоріння, читання, письмо), функції мовлення, функції мови, цілі, мотиви, етапи, передумови навчання мовлення, розвивальне навчання, інтенсифікація, уміння і навички, типи вмінь.

Рекомендована література:

основна [2, 5];

додаткова [2, 3, 6, 7]

Лекція 2. Методичні принципи, зміст, напрями роботи з розвитку умінь мовленнєвої діяльності на уроках української мови – 2 год.

Методичні принципи навчання мовленнєвої діяльності: єдність розвитку мовлення і мислення, взаємозв'язок розвитку усних і письмових видів мовленнєвої діяльності, зв'язок мовлення і формування мовної компетенції, зв'язок мовлення і формування соціокультурної компетенції, взаємозв'язок роботи на уроках української мови і читання.

Напрями роботи з розвитку умінь мовленнєвої діяльності: забезпечення словникового запасу учнів і вдосконалення граматичної будови їх мовлення; засвоєння норм української літературної мови; формування в учнів умінь і навичок сприймати і відтворювати, чути та будувати власні усні та письмові висловлювання.

Основні поняття теми: методичні принципи навчання мовленнєвої діяльності, говоріння, слухання, читання, письмо, мовна соціокультурна компетенція, напрями роботи.

Рекомендована література:

основна [1, 3, 4, 5];

додаткова [2, 5, 7]

Семінар 1. Реалізація змісту мовленнєвої лінії змісту програми з української мови.

Лекція 3. Знання про текст як систему орієнтирів у побудові власних висловлювань учнів – 2 год.

Визначення поняття “текст”. Текст як продукт мовленнєвої діяльності. Ознаки тексту: інформативність, зв’язність, наявність заголовка, смислова цілісність, структурна побудова, завершеність, стилістична єдність. Текстотворчі вправи. Використання наочності у формуванні поняття про текст.

Основні поняття теми: текст, тема і мета тексту, заголовок, ознаки тексту, структура тексту, стилі текстів.

Рекомендована література:

основна [1, 4, 5];

додаткова [4, 5, 7]

Семінар 2. Вивчення мовного матеріалу на основі тексту.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II

ФОРМУВАННЯ У МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ УМІНЬ МОВЛЕННЄВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Лекція 4. Формування у молодших школярів рецептивних видів мовленнєвої діяльності (аудіювання, читання) – 2 год.

Аудіювання як вид мовленнєвої діяльності. Завдання з аудіювання на уроках української мови. Психолого-педагогічні основи навчання аудіювання. Розвиток слухової пам’яті. Розвиток розуміння змісту прослуханого. Тестування.

Читання як вид мовленнєвої діяльності. Розвиток техніки читання, розуміння смислу прочитаного. Виразне читання.

Основні поняття теми: аудіювання, мовленнєвий слух, сенсорний та рецептивний рівні сприймання, тестування, техніка читання, інтонаційне читання.

Рекомендована література:

основна [1, 2, 4, 5];

додаткова [3, 7]

Семінар 3. Аудіювання на уроках української мови.

Семінар 4. Розвиток читацьких навичок на уроках української мови.

Лекція 5. Робота над продуктивними видами мовленнєвої діяльності (говоріння, письмо) – 4 год.

Говоріння як вид мовленнєвої діяльності. Діалогічне мовлення. Зміст роботи з діалогічного мовлення. Навчальні діалоги. Діалог як засіб

спілкування з іншими суб'єктами говоріння. Типи діалогів. Етикет слухання. Перевірка діалогічного мовлення.

Монолог. Переказ. Види переказів. Методика їх проведення. Усні та письмові перекази.

Учнівські твори. Класифікація учнівських творів. Складання творів за спостереженням та за картиною.

Перевірка зв'язного висловлювання учнів. Аналіз учнівських творів.

Основні поняття теми: говоріння, діалог, переказ, твір, типи діалогів, види переказів, класифікація творів.

Рекомендована література:

основна [1, 3, 4, 5];

додаткова [1, 7]

Семінар 5. Види переказів і методика їх проведення в початковій школі.

Семінар 6. Особливості складання творів у початковій школі.

IV. Навчально-методична карта дисципліни «Психолого-педагогічні основи навчання у початковій школі (інтегрований курс): української мови»

Разом: 72 год., лекції – 12 год., семінарські заняття – 12 год., індивідуальна робота – 4 год., консультації – 4 год., самостійна робота – 40 год., ПМК – 4 год.

Модулі	Змістовий модуль I			Змістовий модуль II			
Назва модуля	Теоретичні основи навчання мовленнєвої діяльності			Формування у молодших школярів умінь мовленнєвої діяльності			
Кількість балів за модуль	75 балів			97 балів			
Лекції	1	2	3	4		5	
Теми лекцій	Психолінгвістичні основи навчання мовленнєвої діяльності дітей молодшого шкільного віку. (1 бал)	Методичні принципи, зміст, напрями роботи з розвитку умінь мовленнєвої діяльності на уроках мови (1 бал)	Знання про текст як систему орієнтирів у побудові власних висловлювань учнів (1 бал)	Формування у молодших школярів рецептивних видів мовленнєвої діяльності (аудіювання, читання) (1 бал)		Робота над продуктивними видами мовленнєвої діяльності (говоріння, письмо) (2 бали)	
Теми семінарських занять		Реалізація змісту мовленнєвої лінії програми з української мови (11 балів)	Вивчення мовного матеріалу на основі тексту. (11 балів)	Аудіювання на уроках української мови (11 балів)	Розвиток читацьких навичок на уроках української мови (11 балів)	Види переказів і методика їх проведення (11 балів)	Особливості складання творів у початковій школі (11 балів)
Самостійна робота	(4 бали)	(3 бали)	(3 балів)	(5 балів)		(5 балів)	
ІНДЗ	15 балів			15 балів			
Види поточн. контр.	Модульна контрольна робота 1 (25 балів)			Модульна контрольна робота 2 (25 балів)			
Підсумковий контроль	Залік						

Разом: 172 бали.

Коефіцієнт: (1.72) 172:1.72=100

У. ПЛАНИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

Змістовий модуль №1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ НАВЧАННЯ МОВЛЕННЄВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.

Семінарське заняття 1

Тема: Реалізація змісту мовленнєвої лінії змісту програми з української мови – 2 год.

План заняття

I Теоретична частина

1. Методичні принципи навчання мовленнєвої діяльності .
2. Напрями мовленнєвого розвитку молодших школярів.
3. Підручник як реалізація змісту навчання мовленнєвої діяльності.

II Перевірка виконаної роботи.

III. Захист навчального проекту.

Рекомендована література:

основна [1, 3, 5];

додаткова [3, 4, 7]

Семінарське заняття 2

Тема: Вивчення мовного матеріалу на основі тексту – 2 год.

План заняття

I. Теоретична частина

1. Текст як основа навчання рідної мови.
2. Вимоги до уроку української мови.
3. Забезпечення зв'язку між процесом вивчення морфологічних категорій української мови і розвитком мовленнєвих умінь

II. Перевірка виконання самостійної роботи.

III. Захист навчального проекту.

Рекомендована література:

основна [1, 2, 4, 5];

додаткова [1, 3, 4]

Змістовий модуль №2 ФОРМУВАННЯ У МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ УМІНЬ МОВЛЕННЄВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Семінарське заняття 3

Тема: Аудіювання на уроках української мови – 2 год.

I. Теоретична частина.

1. Психолого-педагогічні основи аудіювання на уроках української мови.
2. Зміст, основні напрями роботи з аудіювання.
3. Тестування умінь аудіювати в учнів початкової школи.

II. Перевірка самостійної роботи.

III. Захист навчального проекту.

Рекомендована література:

основна [1, 2, 4, 5];

додаткова [3, 4, 7]

Семінарське заняття 4

Тема: Розвиток читацьких навичок на уроках української мови – 2 год.

I. Теоретична частина.

1. Напрями роботи з читання на уроках української мови.
2. Зміст роботи з читання.
3. Перевірка навички читання.

II. Перевірка виконання роботи.

III. Захист навчального проекту.

Рекомендована література:

основна [1, 2, 3, 5];

додаткова [1, 4, 5, 7]

Семінарське заняття 5

Тема: Види переказів і методика їх проведення в початковій школі.

I. Теоретична частина.

1. Характеристика видів переказу.
2. Методика проведення детального, вибіркового, стислого та творчого переказів.

II. Перевірка виконаної роботи.

III. Захист навчального проекту.

Рекомендована література:

основна [1, 3, 4, 5];

додаткова [4, 5, 7]

Семінарське зайняття 6

Тема: Особливості складання творів у початковій школі.

I. Теоретична частина

1. Види і типи учнівських творів.
2. Складання творів за спостереженням і за картиною.
3. Перевірка й аналіз учнівських творів.

II. Перевірка виконання самостійної роботи.

III. Захист навчального проекту.

Рекомендована література:

основна [1, 3, 4, 5];

додаткова [4, 5, 7]

VI. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Змістовий модуль №1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ НАВЧАННЯ МОВЛЕННЄВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.

Тема 1. Психолінгвістичні основи навчання мовленнєвої діяльності дітей молодшого шкільного віку (8 год.)

1. Законспектувати статті:

1) Сусідко В.В. Усвідомлення лінгвістичних основ української мови учнями молодших класів / В.В. Сусідко, Л.О. Шатирко // Педагогіка і психологія. – 1998. – №4. – С. 37. (2 год.)

2) Лобчук О. Лінгвістичні помилки на уроках української та російської мов / О.Лобчук // Сільська школа України. – 2003. – №5. – С.34. (1 год.)

3) Ющук І. Психологічні засади вивчення мови / І.Ющук // Слово просвіти. – 2000. – №10. – С. 10. (1 год.)

2. Скласти детальний план лекції «Психолінгвістичні особливості мовленнєвої діяльності дітей молодшого шкільного віку». (2 год.)

3. Зробити порівняльну таблицю програмового матеріалу одного із видів мовленнєвої діяльності, що вивчається на уроках української мови. (2 год.)

Тема 2. Методичні принципи, зміст і напрями роботи з розвитку умінь мовленнєвої діяльності на уроках української мови (6 год.)

1. Законспектувати статті:

1) Волкова І. Мовна і мовленнєва компетенція у психолінгвістичній проекції на методику навчання української мови / І.Волкова // Рідна школа. – 2006. – №1. – С. 48 – 50.

2) Вербова-Онух М. Розвиток мовлення і навчання мови у початкових класах / М.Вербова-Онух // Рідні джерела. – 2003. – №1. – С. 31–34. (2 год.)

2. Скласти календарне планування уроків мовленнєвої діяльності на один із семестрів (3 або 4 клас). (2 год.)

3. Розробити урок української мови в 3 або 4 класі. (2 год.)

Тема 3. Знання про текст як систему орієнтирів у побудові власних висловлювань учнів (6 год.)

1. Законспектувати статті:

1) Лещенко Г. Комунікативно-діяльнісний підхід до проведення уроків розвитку зв'язного мовлення / Г.Лещенко // Початкова школа. – 2003. – №2. – С. 5–7. (1 год.)

2) Лобчук О. Знання про текст як систему орієнтирів у побудові власних висловлювань / О.Лобчук // Початкова школа – 2002. – №2. – С. 17–19 (1 год.)

2. Розробити:

1) Програму ознайомлення учнів із засобами зв'язності тексту на уроках української мови. (2 год.)

2) Тематику творів для 3-4 класів (2 год.)

Змістовий модуль №2

ФОРМУВАННЯ У МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ УМІНЬ МОВЛЕННЄВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Тема 1. Формування у молодших школярів рецептивних видів мовленнєвої діяльності (аудіювання, читання) (10 год.)

1. Законспектувати:

1) Теоретичну частину посібника:

Гудзик І.П. Аудіювання українською мовою / І.П. Гудзик. – К., Педагогічна думка, 2003. – С. 3–34 (1 год.)

2) Статтю:

Лобчук О.Г. Усвідомлення прочитаного на уроках мови / О.Г.Лобчук // Початкова школа. – 2012. – №12. – С. 14–17 (1 год.)

2. Дібрати текст і розробити текстові завдання для перевірки його розуміння (4 год.)

3. Підготувати виступ з теми «Робота над усвідомленням учнями змісту художнього тексту на уроках української мови» (2 год.)

4. Розробити систему вправ із розвитку виразності читання на уроках української мови (2 год.)

Тема 2. Робота над продуктивними видами мовленнєвої діяльності (говоріння, письмо) (10 год.)

1. Законспектувати статті:

1) Лазаревська Г. Формування комунікативних умінь молодших школярів на уроках української мови / Г.Лазаревська // Початкова школа та виховання. – 2005. – №10. – С. 2 (2 год.)

- 2) Порядченко Л.А. Ознайомлюємо першокласників із різновидами опису / Л.Порядченко // Початкова школа. – 2004. – №5. – С. 20 – 23. (2 год.)
  - 3) Лобчук О. Складання твору за художньою картиною / О.Лобчук // Початкова школа. – 2003. – №3. – С. 18–21. (2 год.)
2. Розробити:
    - 1) Конспект уроку «Складання тексту-розповіді» (3-4 клас) (2 год.)
    - 2) Тести для перевірки мовленнєвих умінь молодших школярів.
  3. Підготувати виступ із теми «Формування в учнів писемного мовлення» (2 год.)

VII. ІНДИВІДУАЛЬНА НАУКОВО-ДОСЛІДНИЦЬКА РОБОТА

Індивідуальна науково-дослідницька робота є видом позааудиторної індивідуальної діяльності студента, результати якої використовуються у процесі вивчення програмного матеріалу навчальної дисципліни. Завершується виконання студентами ІНДЗ прилюдним захистом навчального проекту.

Індивідуальне навчально-дослідне завдання (ІНДЗ) із курсу «Психолого-педагогічні основи навчання у початковій школі (інтегрований курс): української мови» - це вид науково-дослідної роботи студента, яка містить результати дослідницького пошуку, відображає певний рівень його навчальної компетентності.

Мета ІНДЗ: самостійне вивчення частини програмового матеріалу, систематизація, узагальнення, закріплення та практичне застосування знань із навчального курсу, удосконалення навичок самостійної навчально-пізнавальної діяльності.

Зміст ІНДЗ: завершена теоретична або практична робота в межах навчальної програми курсу, яка виконується на основі знань, умінь та навичок, отриманих під час лекцій, семінарських занять, і охоплює кілька тем або весь зміст навчального курсу.

Орієнтовна структура ІНДЗ – науково-педагогічного дослідження у формі реферату: вступ, основна частина, висновки, додатки (якщо вони є), список використаних джерел. Критерії оцінювання та шкалу оцінювання подано

відповідно у таблицях 7.1 і 7.2.

Таблиця 7.1

*Критерії оцінювання ІНДЗ
(науково-педагогічного дослідження у формі реферату)*

№ з/п	Критерії оцінювання роботи	Максимальна кількість балів за кожним критерієм
1	Обґрунтування актуальності, формулювання мети, завдань та визначення методів дослідження	6 балів
2	Складання плану реферату	3 бали
3	Критичний аналіз сутності та змісту першоджерел. Виклад фактів, ідей, результатів досліджень у логічній послідовності. Аналіз сучасного стану дослідження проблеми, розгляд тенденцій подальшого розвитку даного питання.	9 балів
4	Дотримання правил реферування наукових публікацій	3 бали
5	Доказовість висновків, обґрунтованість власної позиції, пропозиції щодо розв'язання проблеми, визначення перспектив дослідження	6 балів
6	Дотримання вимог щодо технічного оформлення структурних елементів роботи (титульний аркуш, план, вступ, основна частина, висновки, додатки (якщо вони є), список використаних джерел)	3 бали
	Разом	30 балів

Таблиця 7.2

*Шкала оцінювання ІНДЗ
(науково-педагогічного дослідження у формі реферату)*

Рівень виконання	Кількість балів, що відповідає рівню	Оцінка за традиційною системою
Високий	23-30	Відмінно
Достатній	15-22	Добре
Середній	7-21	Задовільно
Низький	0-6	Незадовільно

Орієнтовна тематика реферативних досліджень із навчальної дисципліни «Психолого-педагогічні основи навчання у початковій школі (інтегрований курс): української мови»

1. Розвиток усного мовлення в молодших школярів.
2. Мовленнєвотворчі вправи на уроках української мови.
3. Реалізація соціокультурної лінії змісту програми з української мови.
4. Попередження вживання росіянізмів у мовленні молодших школярів.
5. Розвиток естетичних смаків на уроках української мови.
6. Використання ситуацій як засобу розвитку діалогічного мовлення.
7. Робота над збагаченням словника учнів у процесі створення тексту.
8. Розвиток пізнавального інтересу на уроках розвитку мовлення.
9. Ознайомлення учнів початкової школи з елементами ділового мовлення.
10. Групові і парні форми роботи на уроках української мови.
11. Формування діалогічного мовлення на уроках української мови.
12. Формування мовленнєвих навичок опису на уроках української мови.
13. Формування мовленнєвих навичок розповіді на уроках української мови.
14. Формування мовленнєвих навичок міркування на уроках української мови.
15. Переказ як засіб розвитку зв'язного мовлення молодших школярів.
16. Вироблення в учнів навички виразного читання на уроках української мови.
17. Робота над усвідомленням змісту прочитаного на уроках української мови.
18. Формування у молодших школярів аудіативних умінь.
19. Навчання діалогічного мовлення на ситуативній основі.
20. Реалізація мовленнєвої лінії програми в підручниках із рідної мови.
21. Формування у молодших школярів комунікативних умінь.
22. Способи перевірки аудіативних умінь учнів (слухати і розуміти).
23. Розвиток в учнів уміння спілкуватися.
24. Формування в учнів початкової школи вмінь писемного мовлення.
25. Формування комунікативної компетентності на уроках української мови.
26. Використання комунікативно-мовленнєвих ситуацій на уроках української мови.
27. Ознайомлення учнів із художніми і науковими текстами.
28. Використання проблемно-ситуативних завдань на уроках української мови.

29. Особливості побудови текстів у початковій школі.

30. Система перевірки зв'язних висловлювань молодших школярів.

31. Розвивальна спрямованість підручників із рідної мови.

Оцінка з ІНДЗ є обов'язковим балом, який враховується під час підсумкового оцінювання навчальних досягнень студентів із навчальної дисципліни.

Студент може набрати максимальну кількість балів за ІНДЗ – 30 балів.

VIII. СИСТЕМА ПОТОЧНОГО ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ

Навчальні досягнення студентів із дисципліни «Психолого-педагогічні основи навчання у початковій школі (інтегрований курс): української мови» оцінюються за модульно-рейтинговою системою, в основу якої покладено принцип поопераційної звітності, обов'язковості модульного контролю, накопичувальної системи оцінювання рівня знань, умінь та навичок; розширення кількості підсумкових балів до 100.

Контроль успішності студентів з урахуванням поточного і підсумкового оцінювання здійснюється відповідно до навчально-методичної карти (п. IV), де зазначено види й терміни контролю. Систему рейтингових балів для різних видів контролю та порядок їх переведення у національну (4-бальну) та європейську (ECTS) шкалу подано у табл. 8.1, табл. 8.2.

Таблиця 8.1

Розрахунок рейтингових балів за видами поточного (модульного) контролю

№ з/п	Вид діяльності	Кількість рейтингових балів
1	Відвідування лекцій	6
2	Відвідування семінарських	6
3	Робота на семінарських заняттях	60
4	Виконання завдань для самостійної роботи	20
5	ІНДЗ	30
6	Модульні контрольні роботи	50
		$172:1.72 = 100$

У процесі оцінювання навчальних досягнень студентів застосовуються такі методи:

- Методи усного контролю: індивідуальне опитування, фронтальне опитування, співбесіда, залік.
- Методи письмового контролю: модульне письмове тестування; реферат.
- Методи самоконтролю: уміння самостійно оцінювати свої знання, самоаналіз.

Таблиця 8.2

Порядок переведення рейтингових показників успішності у європейські оцінки ECTS

За 100- бальною шкалою	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS
1–34	«незадовільно» (з обов'язковим повторним курсом)	F
35–59	«незадовільно» (з можливістю повторного складання)	FX
60–68	«достатньо»	E
69–74	«задовільно»	D
75–81	«добре»	C
82–89	«дуже добре»	B
90–100	«відмінно»	A

Загальні критерії оцінювання успішності студентів, які отримали за 4-бальною шкалою оцінки «відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно» подано у табл. 8.3.

Таблиця 8.3

Загальні критерії оцінювання навчальних досягнень студентів

Оцінка	Критерії оцінювання
«відмінно»	Ставиться за повні та міцні знання матеріалу в заданому обсязі, вміння вільно виконувати практичні завдання, передбачені навчальною програмою; за знання змісту основної та додаткової літератури; за вияв креативності у розумінні і творчому використанні набутих знань та вмінь.
«добре»	Ставиться за вияв студентом повних, систематичних знань із дисципліни, успішне виконання практичних завдань, засвоєння основної та додаткової літератури, здатність до самостійного поповнення та оновлення знань, але у відповіді студента наявні незначні помилки.
«задовільно»	Ставиться за виявлення знання основного навчального матеріалу в обсязі достатньому для подальшого навчання і майбутньої фахової діяльності, поверхову обізнаність зі змістом основної і додаткової літератури, передбаченої навчальною програмою; можливі суттєві помилки у виконанні практичних завдань, але студент спроможний усунути їх за допомогою викладача.

«незадовільно»	Виставляється студентові, відповідь якого під час відтворення основного програмового матеріалу поверхова, фрагментарна, що зумовлюється початковими уявленнями про предмет вивчення. Таким чином, оцінка «незадовільно» ставиться студенту, який неспроможний до навчання чи виконання фахової діяльності після закінчення ВНЗ без повторного навчання за програмою відповідної дисципліни.
-----------------------	---

Кожний модуль включає бали за поточну роботу студента на семінарських заняттях, виконання самостійної роботи, індивідуальну роботу, модульну контрольну роботу.

Виконання модульних контрольних робіт здійснюється в режимі комп'ютерної діагностики або з використанням роздрукованих завдань.

Реферативні дослідження, які виконує студент за визначеною тематикою, обговорюються та захищаються на семінарських заняттях.

Модульний контроль знань студентів здійснюється після завершення вивчення навчального матеріалу модуля.

Кількість балів за роботу з теоретичним матеріалом, на семінарських заняттях, під час виконання самостійної та індивідуальної навчально-дослідницької роботи залежить від дотримання таких вимог:

- ✓ своєчасність виконання навчальних завдань;
- ✓ повний обсяг їх виконання;
- ✓ якість виконання навчальних завдань;
- ✓ самостійність виконання;
- ✓ творчий підхід у виконанні завдань;
- ✓ ініціативність у навчальній діяльності.

ІХ. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

I. Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності

1) За джерелом інформації:

- Словесні: лекція (традиційна, проблемна) із застосуванням комп'ютерних інформаційних технологій (Power Point – Презентація), семінари, пояснення, розповідь, бесіда.
- Наочні: спостереження, ілюстрація, демонстрація.
- Практичні: вправи:

2) За логікою передачі і сприймання навчальної інформації: індуктивні, дедуктивні, аналітичні, синтетичні.

3) За ступенем самостійності мислення: репродуктивні, пошукові, дослідницькі.

- 4) За ступенем керування навчальною діяльністю: під керівництвом викладача; самостійна робота студентів; виконання індивідуальних навчальних проектів.

II. Методи стимулювання інтересу до навчання: навчальні дискусії; створення ситуації пізнавальної новизни; створення ситуацій зацікавленості (метод цікавих аналогій тощо).

X. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КУРСУ

- ✓ опорні конспекти лекцій;
- ✓ навчальні посібники;
- ✓ робоча навчальна програма;
- ✓ тестові і контрольні завдання для тематичного (модульного) оцінювання навчальних досягнень студентів;
- ✓ засоби підсумкового контролю (комплект друкованих завдань для підсумкового контролю);

завдання для ректорського контролю знань студентів із навчальної дисципліни «Психолого-педагогічні основи навчання у початковій школі (інтегрований курс): української мови».

XI. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Вашуленко М.С. Мова і мовлення в початковій школі / М.С. Вашуленко. – К. : Освіта, 2007. – 202 с.
2. Гудзик І.П. Аудіювання українською мовою: Посібник для вчителів початкових класів / І.П. Гудзик. – К.: Педагогічна думка, 2003. – 237 с.
3. Калмикова Л.О. Формування мовленнєвих умінь і навичок у дітей: психолінгвістичний та лінгвометодичний аспекти: навч. посіб. для студ. ВНЗ / Л.О.Калмикова. – К. : НМЦВО, 2003. – 300 с.
4. Лобчук О.Г. Навчання мовленнєвої діяльності на уроках мови / О.Г. Лобчук. – К. : Кафедра, 2012. – С. 120 с.
5. Методика навчання української мови в початковій школі: навч.-метод. посіб для студ. вищ. навч. закл./ за наук. ред. М.С.Вашуленка. – К. : Літера ЛТД, 2010. – 364 с.

Додаткова

1. Бадер В.І. Розвиток усного і писемного мовлення молодших школярів / В.І. Бадер. – К. : АПН, 2000. – 316 с.
2. Вашуленко М. Компетентнісний підхід до перевірки мовних і мовленнєвих знань молодших школярів / М. Вашуленко // Початкова школа. – 2009. – №1. – С. 16–18.
3. Волкова І. Мовна і мовленнєва компетенція у психолінгвістичній проекції на методику навчання української мови / І.Волкова // Рідна школа. – 2006. – №1. – С. 48–50.
4. Лобчук О. Знання про текст як система орієнтирів у побудові власних висловлювань / О. Лобчук // Початкова школа. – 2002. – №4. – С. 17–19.
5. Мокряк О.І. Мислення і мовлення учнів: шляхи взаємодії / О.І. Мокряк // Вивчаємо українську мову і літературу. – 2007. – №9. – С. 4–7.
6. Навчальні програми для загальноосвітніх навч. закл. із навчанням українською мовою. 1–4 класи. – К. : Видавничий дім «Освіта», 2013. – 392 с.
7. Порядченко Л.А. Ознайомлюємо першокласників із різновидами опису / Л.А. Порядченко // Початкова школа. – 2004. – №5. – С. 20–23.